

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Preken, holdt under messen i Maridalens kirkeruin 7. september 1941. — To kors i Rom. — Kva vederlag — (dikt). — Bønnens Apostolat. — En uforglemmelig dag. — Spørsmål og svar. — Herhjemme. — Et lite kursus i kirkelatin.

Preken, holdt under messen i Maridalens kirkeruin 7. september 1941.

Av biskop Mangers.

«Søk først Guds rike og hans rettferd, så skal dere få alt annet attpå.» (Mat. 6, 33 — av søndagens evangelium.)

Høyt elskede i Herren, kjære katolske ungdom!

Lovet og priset være Gud for hans uendelige godhet mot oss mennesker. Hvor uendelig skjønn er ikke naturen som omgir oss, den natur som Gud har skapt for oss, for at vi kan nyte godt av den og gjennom den løfte oss opp til Ham og erkjenne Ham som vår far. Hvor uforlignelig skjønne er ikke de bølgende åkrer i sin sommer- eller høstdrakt, ferdige til å gi oss det daglige brød. Vi beundrer dem og takker Guds allvise forsyn, som har innrettet alt dette til menneskenes beste.

Men all denne skjønnhet og fruktbarhet som vi ser i vår herlige norske natur kan ikke mette vår udødelige sjel. Nei. Den må ha et uforgjengelig brød, brød fra himmelen, brød som er Gud selv, for Han alene kan stille vår hunger etter lykke, sannhet, fred. Også dette brød gir Gud oss. Han gir oss det gjennom vår hellige katolske Kirke, gjennom vår hellige tro, gjennom de hellige sakramenter. Han gir oss det særlig på de steder hvor vår religions sentrale mysterium, det hellige messeoffer, feires.

Et slikt sted var i flere århundrer de kirkeruiner blant hvilke vi i dette øyeblikk frambærer det hellige

offer. Den gang lød det samme Gloria og det samme Credo i dette beskjedne kirkerom som nå dag for dag toner i våre katolske kirker, og presten løftet den samme hvite hostie til trøst, håp og styrke for de fattige bønder, som fra bygden og omegnen strømmet hit til gudstjenesten. De kom hit for å søke kraft til hverdagens strev og yrke og bekjenne sin tro på Gud og hans enbårne sønn, som bodde her i tabernaklet, den samme tro som hellig Olav hadde brakt til Norge og beseglet med sitt blod.

Når vi i dag er samlet her på dette sted om dette provisoriske alter i den samme ånd og med det samme sinnelag som Maridalens befolkning i middelalderen, da er det tegn på at de brystne tråder holder på å bli knyttet igjen. Hellig Olavs tro er ikke død. Nei. Den lever opp igjen i vårt vidunderlige Norge, som han har kristnet og vetet med sitt blod.

Har den i øvrig noensinne vært død hos det norske folk? Nei. Ubevisst har den levet i folkets sinn gjennom alle århundrer. Jeg har hørt fortelle fra helt pålitelig hold at det blir tent voksllys her i ruinene hver julaften. Da gudstjenesten ved reformasjonen ble forbudt her i kirken, fortsatte folket likevel å tenne lys i den på festdagene, særlig julekvelden, og denne skikk skal ha holdt seg helt til våre dager. Er ikke det et herlig vitnesbyrd om hvor dypt hellig Olavs tro hadde festet rot i det norske folks

hjerter? Så dypt at intet maktbud fra fremmede herskere og ingen tidsomskiftelse helt har kunnet kvele eller utrydde den. Så dypt at vi kan si at den katolske tradisjon aldri har vært brutt på dette sted, men lever videre, om enn ubevisst, i folkets sinn.

Har da ikke disse kirkeruiner med den eldgamle tradisjon om lysene, som blir tent år etter år, et stort bud til oss alle? Jo. Lyset, troens lys, må aldri bli slukket i vår sjel; solen, nådens sol, må aldri gå ned for oss, om enn stormene raser i oss og omkring oss, om enn ruinene opphoper seg på jorden og mørket senker seg ned over menneskeheden. Vi vet jo at «det onde har ingen framtid» som skrevet står — at ondskapens krefter alltid utvirker seg slik at de til slutt ødelegger eller oppeter hverandre. Men for oss gjelder det å holde lyset, troens lys, den Hvite Kristus lys og hans Kirkes lys, brennende i vår sjel og i våre hender. Det var dette lys som hellig Olav tente over Norges land og som ledet ham på alle hans veier. Det var dette lys som førte Sunniva til grotten ved Selja og lyste henne inn i evigheten. Det var dette lys som brente i våre forfedre da de bygget sine herlige kirker, som oftest på den skjønneste plett de kunne finne i Guds natur, for at de skulle være deres fyrtårn i livets mørke og omskiftelser og deres veivisere mot himmelen.

Midt i ruinene av en verden, som holder på å forgå i krigens avgrunn og mørke er det *vår* plikt å tenne troens lys og løfte det høyt så hele verden kan se det. Ja vi, og da særlig dere, katolske unge menn og piker, må løfte fedrenes arv og vise verden hvor den alene kan finne fred og lykke. Dere må slå ring om *Kristi* kors og kjempe for dets seier:

«I vår store Konges garde
går vi fram til dåd og dyst.
Korsset lyser som en varde
og gjør kampen til en lyst.»

Ja, vår ungdom må være våken, den må ha åpne øyne og et brennende sinn. Når dere synger våre gamle ærverdige salmer, vårt herlige Credo, da må det komme et nytt tempo, en ny glød og en ny friskhet i dem. Vår ungdom må være fylt av den begeistring og den varme som besjelte de første kristne og som besjelte hellig Olav, den hellige Halvard, den hellige Sunniva. En ungdom som ikke brenner av hellig ild og begeistring for Kristus og Kirken og fedrelandet er åndelig syk og er tapt for Kirken. Husk dette, kjære ungdom, dere er tapt, hvis dere lar slappheten og likegyldigheten få makt over dere.

Ild som slumrer under asken gir liten eller ingen varme, en liten stille lysflamme blir slukket av stormen. Derfor må Kristi ild i dere slå ut i lyse luer, deres troslys må stå på staken og skinne ut i mørket. Bare når vi har den ukuelige vilje å holde troens lys brennende i vår sjel, kan vi løfte fedrenes arv og være lys for våre medmennesker, Kirkens og fedrelandets støtter. Bare da kan vi være med på å bygge opp igjen de ruiner, både de åndelige og materielle, som kjennetegner vår ulykkelige tid. Hold derfor troens og begeistringens lys brennende for Kirke og fedreland!

Amen.

To kors i Rom. Til korsets reisingstest. Obelisk på Petersplassen.

For 355 år siden var det fest i Rom. Og hele kristenheten gledet seg med den evige stad ti en stor og symbolsk begivenhet fant sted der: pave Sixtus V lot den 25½ m. høye obelisk flytte fra det hjørne av Petersplassen, hvor den hittil hadde ført en rent ubemerket tilværelse, hen til plassens midte og samtidig prydet han den mektige stenkoloss med et kors for å bekjenne kristendommens endelige seier over datidens hedenskap.

Allerede under keiser Caligula (37—41) var denne obelisk i triumf brakt fra den egyptiske by Heliopolis til Rom og blitt oppstillet i det av ham påbegynte og av Nero fullførte sirkus. Den samme obelisk som nå ser ned på ferden til vi mennesker av i dag har altså også sett Nero jage sitt forspann rundt arenaen mens tusener av tilskuere tiljublet ham. Den har sett de første romerske martyrer lide en grusom død og besegle sin tro med den. I dens nærhet har apostelfyrsten Petrus lidt martyrdøden, og siden hadde den gjennom 15 århundre fulgt Kirkens vekst og utvikling til pave Sixtus V lot den bli symbolet for den kristne tros seier.

Tanken var dog ikke pave Sixtus'. Allerede Nikolaus V, den første renessansepave, hadde ville anbringe obelisk midt på Petersplassen. Men både han og hans etterfølger lot seg avskrekke av alle vanskene som jo etter de gamle romerske skribenter som Plinius og andre var forbundet med et slikt foretagende. Samtidens byggmestere og ingeniører, hvoriblant Michel Angelo, mente også at de tekniske hindringer var uoverkommelige. Men pave Sixtus V (1585—90) kjente ikke til hindringer når det var noe han ville og derfor skulle også obelisk løstes fra sin plass, legges ned, transporteres til sitt nye sted og reises der. Fire måneder etter hans tiltrøden så derfor romerne med undren hvorledes det ble reist en stor tremodell av obelisk midt på plass og på samme tid trådte en kommisjon av kardinaler og

Kva vederlag —

Her ein dagen eg las i eit blad
nokre ord som ein vismann i Danmark sa:
«Av tider som gjekk og ideleg går
størst er det nittande hundradår.»

Den stordomen minnest eg inderleg vel
frå ei tid eg var hugtung og lite sæl, —
for livsens meining og mål og méd
kvarv burt, so eg miste min gode fred.

Tidt ringa skodda og myrker meg inn
so utveg eg korkje ser eller finn.
I slike stunder
lengtar ein etter eit livsens under.

Idigt eg spurde og søkte meg råd.
Og so var det mange som sa: «Du skal gå
til Meisteren sjølv, til den vise mann
som allting skynar og allting kann.»

Me borgi hans såg frå ein bakketram.
Ei gjætslegjenta viste meg fram.

Han sat i eit høgsæte fagert og rikt
som berre ein ser det i draum eller dikt.
All verdsens herlegdom hadde han vunne,
det jordi kann gjæva hadde han funne.

«Er vismannen du?» sa eg.
Han svara: «Du er nok på rette veg.»

«Og du har nått
so langt du såg livsens mål og meing?»
«Ja. Millom det som dei kallar vondt og godt
ser eg fram til ei eining.»
«Du meiner at kjærleik og hat, Satan og Gud
kann semjast og einast som brudgom og brud?»
«Vondt og godt er fram og bak
av same mynt og av same sak.»
«Vismann, hungrig eg er. Gjev meg mettande mat!»
«Rundt ikring deg er fyllte fat.
Ta for deg av rettene alt du vinn,
og det beste du finn!»
«Men kva fører det til, kvar ber det so av?»
«Til ei grav.»
«Og attum der?»
«Attum der det ingenting er.»
«Veit du 'kje meir, — har du ingi råd?»
«Er du 'kje nøgd, fær du venta og sjå.
Herifrå kann du gå.»

Eg fylgde den siste rådi eg fekk,
og gjekk.

Ved fjorden eg set meg i blømande lyng
og høyrer kor bårone syng.
Dei skvalar mot strandi og marmar og mel,
dei marmar og mel:
Kva vederlag fær du i bot for di sjel,
i bot for di sjel?

LARS ESKELAND.

sakkyndige sammen på pavens bud for å drøfte alle enkelthetene. Det ble utskrevet en konkurranse hvori deltok over hundre fagfolk med planer, de fleste bilagt med modeller. Første pris ble vunnet av den unge byggmester Domenico Fontana fra Øvre-Italia og paven betrodde ham det gigantiske verk. Men like fra begynnelsen av så det ut til alt ville sammensverge seg mot foretagendet, i det arbeiderne støtte på sumpjord da de skulle grave plass til fundamentet. Så viste det seg vansker ved å skaffe det materiale som skulle brukes til selve flytningen så forberedelsene tok ikke mindre enn seks måneder og pavens tålmod ble satt på en hard prøve. Hele arbeidsstedet ble omgitt av et plankegjærde og det var under dødsstraff forbudt å betre området. Derimot ble det laget tribuner for kardinalkollegiet, de fremmede staters sendemenn ved hoffet og medlemmene av den romerske adel, hvorfra disse hadde anledning til å følge arbeidets gang.

Selve flytningen påbegyntes 7. mai 1586 og ved hjelp

av et sterkt tauarrangement ble obeliskens løftet så høyt at den kunne legges ned på en stor treslede. Fire uker senere førtes den på valser ad en stendemming hen på sin nye plass. Selve oppreisningen ble utskutt til september da den skulle skje på korsets reisiningsfest den 14. september, som skulle være obeliskens vigselfest. Obeliskens oppsettelse var et mesterverk av ingeniørkunst og skjedde ved hjelp av 40 vinnspill som på et av Fontana gitt tegn ble satt i bevegelse av 800 mennesker og 140 hester. 52 ganger måtte de dra til før obeliskens henimot kveldstid sto reist, belyst av solens stråler.

Og mens Engelsborgs kanoner forkynte begivenheten bega pave Sixtus seg dypt beveget fra Kvirinalet til Vatikanet. Han slo Fontana til ridder og overøste ham med rike gaver og æresbevisninger. 26. september ble det store kors av gullbronse, som skulle avløse den tidligere kule på obeliskens topp, vigslat under en festgudstjeneste i Peterskirken. Og på obeliskens sokkel ble det med store gullbokstaver satt den berømte innskrift som

gir uttrykk for Kristi forløsergjerning gjennom døden på korset. Mest kjent er ordene på obeliskens vestside: «Kristus seirer, Kristus regjerer, Kristus hersker, Kristus skjerner sitt folk mot alt ondt.»

Korset i det mamertinske fengsel.

Det mamertinske krusifiks er yngre enn den hyldest de kristne i Rom yder det sted som er blitt helliget av Peters og Paulus fangenskap. De sakkyndige mener å kunne slutte av dets stil at det stammer fra en kunstner i det 15. årh., men det viser seg av historiske opptegnelser at Kristi kors er blitt æret langt tilbake til de eldste kristelige tider i en liten helligdom som var bygget over det mamertinske fengsel. I det 16. århundre reiste St. Josefs erkebrorskap et større kapell i stedet for dette lille oratorium, i hvilket romerne inntil nå hadde bedt mens de andektig dvelte i tankene hos den første pave og de mange andre kristne, som hadde lidt i disse fengsler for sin tros skyld. Men i tidens løp ble denne kirke søkt av fler og fler så at man måtte gå til en utvidelse av den. Denne ble foretatt i det 19. århundre av pave Pius IX, som holdt en gripende tale da krusifikset etter ombyggingen ble ført tilbake til den kirke som særlig var helliget dets hyldest.

I gjennom alle tiders omskiftelighet og gjennom alle de uvær som er fart hen over den evige stad har dens beboere alltid visst at den var vokter av kristendommens

ærverdige minner. På denne bakgrunn må den ærbødighet forstås som vises det mamertinske kors — seierstegnet på det sted, som en gang syntes å være viet nederlaget. Over Forums ruiner reiser det seg som et triumfens symbol.

Det mamertinske fengsel, hvis navn i øvrig ikke stammer fra den romerske keisertid, ligger ved foten av Kapitol. Det ble bygget allerede under de romerske konger, altså i Roms eldste historiske tid, og het i lang tid bare «fengslet» da det var statens eneste. I århundrenes løp har det gitt plass for mange bærere av stolte navn når disse tilhørte Roms ytre eller indre fiender. Her vansmektet kong Jugurtha av Numidien (104 f. Kr.) som Marius beseiret — her døde Catilinas medsamsvorne — her ble Vercingetorex, Cæsars tapre motstander, halshugget og her omkom Aristobul II, konge av Judæa (61 f. Kr.) og Segarius, Tiberius' yngling (31 e. Kr.). Men alle disse navn blekner ved siden av Peter og Paulus, som har avventet sin domfellelse, bevoktet av de romerske soldater Processus og Marianus, som her i følge historiske kilder led martyrdøden etter at de begge var blitt døpt av Peter. Men som allerede før sagt ble tilstrømmingen så sterk at plassen ikke slo til og i det 4. århundre reiste den første helligdom seg over fengslet. Glemte var dets hedenske historie i lyset av evangeliet —

og aldri glemmes krusifikset og dets lære:

«Ave crux, spes unica!»

„BÖNNENS APOSTOLAT.“

Redigert av sogneprest Høgh, forbundets leder for Oslo Vikariat.

(Fortsettelse.)

De tre grader i Bønnens Apostolat.

Hovedformålet for Bønnens Apostolat er å kalle alle kristne til forbønn og sone for slik å fremme Guds ære og sjelenes frelse. Derfor må det også gjøre bruk av midler som er tilgjengelige for alle: for barn og voksne, for menn og kvinner, for leg og lærd, for rik og fattig over hele jorden, for dem som lever i verden og for dem som har trukket seg tilbake til klosterlivet.

Tre forskjellige midler synes her å være de lettest tilgjengelige for alle og samtidig de mest virksomme, nemlig oppofring og vigsel av seg selv og alt sitt til Jesu Høyhellige Hjerte, påkalling av Jesu mors, Marias forbønn og sone for de fornærmelser synderne øver mot Guds ære. Derav følger de tre grader i apostolatet:

Første grad som påtar seg det vesentlige av apostolatet, nemlig vigselen av seg selv og alt sitt slik at de utfører all sin daglige gjerning i forening med Jesu Hjerte og for dette Hellige Hjertes hensikter og anliggender. (Stat. II.)

Annen grad som foruten første grads forpliktelser også påkaller Guds mors Marias hjelp for aposto-

latets arbeid, idet de ber 1 Fader vår og 10 Hil deg, Maria daglig i apostolatets mening. (Stat. III.)

Tredje grad som foruten første grads forpliktelser mottar den hellige kommunion for apostolatets hensikter. (Stat. IV.)

Disse øvelser betegnes med rette som et apostolat, for apostolat er alt som ved å arbeide for sjelenes frelse fremmer og utbreder Guds ære i menneskeslekten. Og da bønner er det hovedsakelige middel til oppnåelsen av dette mål, er de krefter som bærer Bønnens Apostolat fremfor alt *bønnen og kjærligheten*. Av kjærligheten får bønner sin kraft, derfor er den livsnerven i apostolatet, som for øvrig bygger på apostelens ord i I. Tim, II, 1—6 og Gal. II, 20.

Når det i denne forbindelse er tale om grader, er disse ikke å forstå som en oppadstigende mer eller mindre fullkommen andel i apostolatets arbeid. En kan f. eks. godt påta seg den tredje grads forpliktelser uten å slutte seg til annen grads øvelser. Første grads forpliktelser derimot er felles for alle, for hovedsaken ved apostolatet er at vi tenker, vil og handler i forening med Jesu Høyhellige Hjerte.

Annen grad ga støtet til apostolatets ytre organisasjon, da det for denne grads øvelser for hver

måned ble gitt ut sedler med bønneintensjonene, også kalt «Rosenkranssedler». Det er disse intensjoner som i begynnelsen av hver måned blir bekjentgjort og forklart her i St. Olav. Hvor Bønnens Apostolat har sitt eget organ, som f. eks. i Danmark «Jesu Hjertebudbringeren», blir de bekjentgjort og forklart i dette.

Første grad av Bønnens Apostolat.

Denne grad er den vesentlige, og dens forpliktelser er felles for alle medlemmer av apostolatet, slik at ingen får del i den avlat som er knyttet til de forskjellige grader hvis de ikke har oppfylt forpliktelsen for første grad.

For å oppfylle denne forpliktelse er det tilstrekkelig hver morgen å ofre til Gud alle sine bønner, handlinger og lidelser i forening med Jesu Høyhellige Hjerte og for de anliggender og i den hensikt som Vår Herre og Frelser uavlatelig ber og hengir seg selv for som offer. Denne oppofring av seg selv og alt sitt i forening med Jesu Hellige Hjerte er m. a. o. en slags vigsel av seg selv og hele dagen til Jesu Hjerte. Ved denne oppofring oppfyller vi det ønske som Frelseren uttalte da Han åpenbarte sitt hellige hjerte for den hellige Margaretha Maria Alacoque: At menneskene helt skulle vigsle seg til dyrkingen av Hans kjærlighet. Til gjengjeld får vi del i Hans trofaste løfter: «Den som gir seg helt hen til Gud ved å vigsle seg til Jesu Høyhellige Hjerte, sikrer seg sin egen frelse.» «Det finnes ikke et sikrere frelsesmiddel enn dette, helt og fullt å vigsle seg til dette Hellige Hjerte. Ingen som har virkelig andakt til det og vigsler seg til det, skal gå fortapt.»

Den innerste grunn til denne oppofring er troen på Frelseren som den eneste mellommann både i himmelen og på jorden mellom Gud og menneskene, og troen på at Han dessuten på jorden i den hellige messe er den evige offerprest og det evige offer. Av dette framgår det da også hvorfor Bønnens Apostolat også blir kalt «Eukaristisk Aksjon», nemlig fordi medlemmenes vesentligste oppgave er å ofre seg og alt sitt i forening med Frelseren i Eukaristien.

Dette offer må finne uttrykk ved muntlig bønn, noen bestemt bønn er ikke påkrevd. Det kan være en skuddbønn som uttrykker apostolatets mål, som f. eks.: «Alt for deg, Jesu Høyhellige Hjerte», «Alt til din ære, Jesu Høyhellige Hjerte!» o. l. Det finnes dog også en bestemt bønn, som allerede har fått tradisjon i B. A., og som omfatter alle de tre grader. Den lyder:

«Jesu Guddommelige Hjerte, ved den salige jomfru Marias uplettede hjerte ofrer jeg Deg alle denne dags bønner, arbeider og lidelser til sone for våre synder og for alle de hensikter som du uavlatelig ofrer Deg selv for i Alterets Høyhellige Sakrament.

Særlig ofrer jeg Deg alt dette for Bønnens Apostolats hensikter og for de hensikter som vår hellige far, paven, har fastsatt for denne måned, nemlig . . . . .» (Her kan en tilføye de forskjellige månedsintensjoner.)

Ennå en annen vigselbønn er meget brukt og dessuten av pave Leo XIII bevilget avlat.

«Herre Jesus Kristus, i forening med de Guddommelige hensikter for hvilke Ditt Høyhellige Hjerte mens Du levde her på jorden lovpriste Gud, og nå vedvarende i Eukaristiens hellige sakrament lovpriser Ham inntil tidenes ende, og etter den salige, alltid uplettede jomfru Marias hellige hjertes forbilde ofrer jeg Deg uten den minste unntagelse alle denne dags hensikter og tanker, alle mine lengsler og ønsker, alle mine ord og handlinger.»

Til denne bønn kan så tilføyes:

«Særlig ofrer jeg dem for Din hellige Kirke og dens synlige overhode, paven, og for alle de anliggender som for denne dag og i denne måned er anbefalt til apostolatsmedlemmenes bønn, nemlig . . . .»

Vigselen og oppofringen til Jesu Hellige Hjerte om morgenen helliger hele dagens virke og løfter det opp fra det naturlige til det overnaturlige plan, så det blir en eneste vedvarende bønn om Gudsrikets komme. Slik oppfyller vi også Frelserens bud om alltid å be og aldri bli trett. (Lk. XVIII, 1.)

Denne oppofring hindrer oss dog ikke i å be for våre egne hensikter og ønsker som plikten eller kjærligheten pålegger oss. Også disse er jo, såfremt de er i overensstemmelse med Guds hellige vilje, Jesu Høyhellige Hjertes hensikter. Heller ikke står oppofringen i veien for «Den heltemodige kjærlighetsakt», som ofrer alle sitt livs sonende gjerninger og bønner for sjelene i renselsesstedet. Apostolatet krever for seg bare forbønnen, ikke det sonende verd av den.

Den daglige oppofring og vigsel til Jesu Høyhellige Hjerte er Jesu Hjerteandakt i ånd og sannhet, et håndgripelig bevis på kjærlighet og andakt til Frelserens hellige hjerte. Dette blir bl. a. bekreftet av pave Pius XI i hans encyklika om Jesu Hjerteandakten «Miserentissimus Redemptor», som setter vigselen til Jesu Hjerte på første plass blant denne andakts øvelser. Frelseren selv har for øvrig gitt den sitt rikeste løfte i åpenbaringen til den hellige Margaretha Maria: «Ingen av dem som nærer andakt til og har vigslet seg til mitt hellige hjerte, skal gå fortapt. Mitt hellige hjerte skal være deres sikre tilflukt mot alle fiendens angrep, særlig i deres dødstime.»

(Forts.)

En uforglemmelig dag.

Søndag den 7. september arrangerte ungdomsforeningene en utflukt til Maridalen, med messe i de gamle kirkeruinene ved Maridalsvannet. Den vellykkede turen vi hadde tidligere i år fristet til gjentakelse, og at hs. høyærv. biskopen denne gangen ville lese messen for oss i ruinene, fikk mange, både eldre og yngre, til å legge søndagsturen sin til Maridalen den dagen. En mere strålende septemberdag kunne vi ikke ha ønsket oss. Himmelen var tindrende blå, luften fin og klar og solen glitret og spilte på det krusede vann.

Biskopen var selv kommet tidlig opp for å gjøre i stand til messen. Assisteret av sogneprestene Sund og Notenboom begynte hs. høyærverdighet messen kl. 11, og i motsetning til det vi ellers er vant til, leste han den vendt mot menigheten, som talte over hundre deltagere. I sin preken begynte biskopen med å henlede vår oppmerksomhet på skjønnheten i Guds natur, som gir oss alt det vi trenger for å leve. Men dette er ikke nok til å mette vår udødelige sjel. Til det trenger vi Guds brød og dette får vi i det hellige messeoffer som frembæres hver dag i alle katolske kirker. Et slikt hellig sted har også disse kirkeruiner vært. Hit kom de fra nær og fjern for å søke styrke og fred. De brystne tråder holder nå på å knyttes igjen. Hellig Olavs tro er ikke død, men har ubevisst levet i det norske folk. Ennå tenner man lys i ruinene julekveldene og på de store festdagene. Dette viser hvor dypt hl. Olavs tro hadde festet rot i nordmennene: ingen voldsmakt har kunnet ødelegge den. Lysene som tennes her i ruinene har en appell til oss alle, troens lys må aldri slukke i oss. Det lys hl. Olav tente i vårt land, Hvite Kristis lys, har ledet den hellige Sunniva. Det var det lys som ledet våre forfedre og var deres veiviser mot himmelen. Det er vår plikt å tenne troens lys og løfte det vidt så alle kan se det. Vi må vise verden hvor den kan finne fred og lykke. Biskopen rettet en sterk appell til ungdommen om å være våken og ha et åpent sinn. Vi må få ny glød og ny begeistring. Vi er tapt hvis slappheten og likegyldigheten får makt over oss. Kristi ild i oss må slå ut i lys lue; vi må ha en ukuelig vilje til å holde troens lys brennende for Kristi Kirke og Fedreland.

En del av de tilstedeværende hadde fulgt oppfordringen til å kommunisere på dette historiske sted, og det ble et uforglemmelig øyeblikk for oss som hadde anledning til dette. Til slutt sang vi fedrelandssalmen.

Etter en pause som de fleste benyttet til å innta et mindre måltid, holdt hr. Gustavsen et orienterende kåseri over denne gamle pilegrimskirke, som har fått sitt navn etter den hl. Margaretha av Antiokia. Av historiske opplysninger har man bare et gammelt gavebrev og noen aktstykker fra middelalderen å holde seg til. Det fremgår av det som herr Gustavsen har funnet ut av gamle dokumenter og selv hørt folk fortelle at kirken er meget gammel og var et søkt valfartssted. — Herr Gustavsen fikk en varm takk for sine verdifulle opplysninger.

Fra kirkeruinene dro vi i flokk og følge bort til en deilig, åpen plass, hvor biskopen sammen med sine prester var en ivrig deltager i håndballspill, «siste par ut», «katt og mus» m. m. Stemningen var hele tiden den beste, og de timer vi tilbrakte ute i den herlige natur, gikk bare så altfor fort.

Mens aftensolen sendte sine siste stråler utover landskapet, samlet vi oss igjen i kirkeruinene for å takke Ham som hadde latt oss oppleve en slik dag.

Vi kan slutte med biskopens egne ord: «Det var en fullkommen tur.»

G. L.

Alle bilder som er tatt fra denne tur bedes sendt et eksemplar av til Øivind Olafsen, Fredensborgvn. 21. Utgiftene vil bli refunderte.

Spørsmål og Svar.

(Under denne rubrikk vil en av våre medarbeidere, monsignor Kjelstrup, svare på spørsmål som kan påregne almen interesse. Hans adresse er: Vår Frue Villa, Smedstad pr. Oslo. Alle henvendelser behandles konfidentielt, og intet navn offentliggjøres.)

To spørsmål om pavedømmet.

II. Medgir katolikken at der har vært flere uverdige paver i århundrenes løp? Hvor mange var de, og når levet de?

II. De såkalte dårlige eller uverdige paver.

Svar: Når man hører visse sektpredikanter og andre personer hvis kirkehistoriske kunnskaper er ytterst overfladiske, tale om Pavedømmet, får man inntrykk av at storparten av Pavene må ha vært rene skurker og djvelens håndlangere. Jeg må ved sådanne leiligheter minnes hva en av den katolske Moderkirkes åndfulleste og minst fordomsfulle motstandere, den navngjetne tyske kirkehistoriker professor Harnack, en gang uttalte om Pavedømmet. I et foredrag i Basel i 1914 sa han nemlig: «Aldri har verden sett en institusjon som har virket mer velsignelsesrikt enn Pavedømmet. Derfor må det dele skjebne med all sann storhet her i verden: Det må hånes og steines.»

Av de 257 paver som har sittet på Romas bispestol, er det bare 5 (eller aller høyst 6) som ikke har ført en vandel som var en kristen verdig. Men der er 95 som ved sitt hellige liv er blitt opptatt i helgenenes annaler, og av disse er det ikke færre enn 35 som har lidt martyrdøden for Kristus. Mon det finnes et dynasti på jorden som kan måle seg med denne lysende rekke av fromme og høyt fortjente menn som har vært en pryd for Pavestolen? På hvilken av jordens troner har det sittet så få uverdige som på det apostoliske dynastis trone? Og disse få som i stormbevegede tider nådde fram til den høyeste kirkelige verdighet ved verdslige makthaveres utilbørlige innflydelse — er de ikke snarere et bevis på at Pavedømmet ikke er et verk av menneskelig kløkt, men av Gud? En falsk tros- eller sedelære har disse få aldri forkynt, selv om deres liv ikke var i overensstemmelse med Evangeliet's sedelære, slik som Kirken alltid har forkynt den. De «dårlige» Paver er altså ikke noe argument mot Pavedømmets hellighet og guddommelige innstiftelse.

Den svenske dronning Christina ble ved sin overgang til katolisismen spurt av en protestantisk hofmann: «Kan Deres Majestet virkelig tro at den katolske Kirke er Kristi eneste sanne og legitime frelsesinstitusjon, når den har hatt så mange uverdige prester, biskoper, ja endog Paver?» Dronningen svarte: «Ja, nettopp derfor må den være det. Ellers ville den med så skropelige tjenere for lenge siden være gått til grunne, slik som alt menneskeverk gjør.»

Den navngjetne jesuitt pater Roh sier med rette: «Det som var dårlig og råttent har aldri vært i stand til å forderve det herlige tre som Kristus har plantet og vil aldri kunne det.»

De såkalte dårlige Paver har alle levet i de tre forfallsperioder i Kristi Kirkes historie.

I «Jernårhundredene» eller de mørke århundrer, d. v. s. det 9. og det 10. århundre, da Italia under keiser Karl den stores udelige etterfølgere var skueplassen for de villeste partikamper. Adelspartiene stredes om makten. Der var den gang intet kardinalkollegium som valgte Pavene, men valget lå i hendene på Romas adel og befolkning. Således ble Pavedømmet trukket med inn i anarkiet. Adelspartiene påtvang nå Kirken uverdige Paver — således: Stefan VI. (896—897), som lot seg lede helt av senatoren Theopkylastus og hans herskesyke hustru Teodora, — Johannes XI. som lot seg lede av sin mor Maroza (931—936) og endelig Johannes XII. (958—964) som 16 år gammel ble valgt til pave og ble beryktet ved sitt lettsindige liv. Gregor VII. kom som en redder fra himmelen og bestemte at Pavene for framtiden skulle velges av og blant kardinalkollegiet, hva der framleis er bindende lov.

II. *Pavenes babyloniske landflyktighet* eller Pavestolens henleggelse til Avignon i Syd-Frankrike (1305—1376).

III. *Humanismens og renæssansens tidsalder*, hvor en lidenskapelig kjærlighet til den antikke klassiske litteratur og kunst førte til en mangel på moralsk alvor som er uten sidestykke i Kirkens historie. Å nyte livet var blitt tidens løsen. Selv enkelte Paver ble smittet av tidsånden og trukket med inn i malmstrømmen. Således Alexander VI. (1492—1503). Meget av det som er blitt fortalt om denne Pave, har imidlertid nyere undersøkelser påvist å være bakvaskelser. Sant er det likevel at hans verdslige interesser ofte fikk ham til å glemme sine geistlige plikter og moralens bud. Om Leo X. er det også blitt løyet meget. Selv om han kan dadles for sitt verdslige sinnelag, har han dog uten tvil innlagt seg store fortjenester av videnskap og kunst. Hans regjeringstid falt mellom årene 1513—1521.

Det store reformkoncilium i Trient som holdtes i 3 avsnitt fra 1513 til 1563, har for alle tider satt en stopper for at uverdige menn får Kristi Kirkes øverste hyrdeembede. Alltid vil imidlertid Frelserens ord gå i oppfyllelse: «*Det er nødvendig at forargelser kommer, men vè det menneske, ved hvem forargelsen kommer*» (Matt. 18, 7). Derfor tillot han jo også at der selv blant de 12 apostler kom en Judas.

Katolsk misjon i protestantiske land.

Spørsmål: Det er sikkert adskillige protestanter som — i likhet med meg — føler seg støtt av ordet «misjon», anvendt på den katolske Kirkes virksomhet i protestantiske land, f. eks. «den katolske misjon i Norge». Det gir nemlig inntrykk av at vi protestanter betraktes som hedninger. For det er vel ikke tilfellet?

Nordmann.

Svar: Det finnes enkelte protestanter som tar anstøt av alt mulig, når det gjelder katolisismen. Det ser under-

tiden ut som om de gikk på jakt etter noe å ta anstøt av. Det skyldes selvfølgelig de dypt rotfestede fordommer mot våre fedres gamle kristentro. Hvis herr «Nordmann» hadde tenkt seg litt om, ville han snart innse at ordet «misjon» aldeles ikke behøver å ha noe med hedenskap å gjøre. Forutsetter f. eks. «sjømannsmisjonen» at alle sjømenn er hedninger? Eller tenk på ord som «blindemisjonen», «indremisjonen», «Israelsmisjonen» o. l. For vårt vedkommende betrakter vi alle Kristus-troende protestanter som kristne brødre, selv om den kristendom de bekjenner ofte er sørgelig ufullstendig både hva åpenbaringssannhetene og nådemidlene angår. At vi da gjerne vil dele vår lykke med dem og gjøre dem delaktige i det de mangler, er altså aldeles ikke ensbetydende med å betrakte dem som hedninger. Vår katolske misjon består derfor nærmest i å vise våre protestantiske medkristne den gamle Moderkirke sådan som den virkelig er samt hjelpe dem å frigjøre seg for de mange fordommer som reiser en mur mellom dem og oss. Dette anser vi som en kjærlighetsplikt og som en nødvendighet, forat all den usalige splid kan opphøre og Kristi ord gå i oppfyllelse om at det igjen skal bli «en hjord og en hyrde».

Vil De vite litt nærmere om hvor store disse vrangforestillinger ofte er og hvilken skade de anretter, tørr jeg henvise til vår katolske katekismus.

Hechjemme —

Oslo. Søndag den 10. august holdt pastor J. Heiss sin avskjedspreken i St. Olavs kirke, etterat han av hs. høyærv. biskopen var blitt utnevnt til ny sogneprest i Tonsberg. — Menigheten var da også mott fulltallig fram for å ta avskjed med sin avholdte kapellan, som den hadde lært å kjenne som en meget dyktig predikant og sjelesorger. Likeledes var en stor del av kirkekoret samlet, trass i den vanskelige ferietiden, og det sang en 4-stemmig messe av Filke. Da pastor Heiss besteg prekestolen, var både prest og menighet synlig beveget. Etter å ha lest dagens epistel og evangelium, holdt han en lang og inderlig følt tale, der han først betrodde menigheten til Guds nåde og miskunn, oppfordret den til å holde seg trofast til Guds ord, Kirken og de hellige sakramenter, og til å ty hen til Guds mors beskyttelse og forbønn. For øvrig formet prekenen seg som en hjertelig takk til alt og alle som pastor Heiss var kommet i berøring med under sitt virke som prest ved St. Olavs kirke, — alter, prekestol, skriftestol, — ordenssostrene, de forskjellige foreninger, kirkekoret, dets dirigent, organisten, alle menighetslemmer fra de yngste til de eldste, — og sist, men ikke minst skolebarna, som vel kanskje har ligget pastor Heiss aller mest på hjertet. — Etter høymessen hadde en stor del av menigheten samlet seg i foreningslokalet for personlig å kunne ta avskjed med pastoren. Han ble her også overrakt blomster fra St. Olavs kirkekor, som i pastor Heiss hadde hatt en interessert beskytter og et ivrig medlem. Deretter gikk pastoren rundt og hilste på hver enkelt, og det var nok utallige taknemmelige tanker og gode ønsker som fulgte med ham til hans nye embete.

En som var til stede.

Onsdag den 13. august holdt St. Josefsforeningen et avskjedsmøte for pastor Heiss. På kort tid hadde styret fått samlet en god del av medlemmene som ønsket å ta farvel med sin avholdte direktør. Også en del av ynglingene var møtt fram. St. Josefsforeningens formann Birger Nylund ønsket velkommen og brakte pastor Heiss i hjertelige ord foreningens takk for den interesse og den støtte pastoren hadde vist dem alle. Nylund overrakte deretter pastoren en gave som skulle være et minne om de hyggelige dager vi hadde vært sammen. St. Olavs kirkekors dirigent O. B. Olafsen takket deretter pastor Heiss for den interesse, og

den velvilje han alltid hadde vist kirkekoret. Olafsen fremhevet spesielt at der i årenes løp hadde vært mange prester med i koret, men aldri en som gikk så opp i kirkekorets vekst og trivsel som pastor Heiss. Pastoren forsto fullt ut, ikke bare å holde på de som var med, men han tilførte koret også nye krefter. Deretter nyttet St. Olavslaget formann Wilfred Fiala, høvet til å bringe pastor Heiss en takk fra St. Olavs menighet. Fiala nevnte at hele St. Olavs menighet var blitt glad i pastoren, og så med sorg at han nå måtte forlate oss. Den takk pastoren i sin avskjedspreken søndag rettet til barna, ungdommen og alle oss andre — omadresserte Fiala til pastoren selv, og ønsket ham alt godt i hans nye virkefelt. Spesielt ble nevnt at pastoren på grunn av sin store kjærlighet til barna, ville etterlate en tom plass når skolen igjen begynner. Etter at Ynglingeforeningens formann Ø. Olafsen, hadde takket pastor Heiss for Hans interesse for ungdommen og for skolen, fortsatte kvelden med selskapeleg samvær, inntil vi måtte bryte opp, og hver enkelt av oss ønsket pastoren alt godt i sitt nye virkefelt.

Cives.

Tønsberg. Søndag 10. august tok pastor Sund avskjed med St. Olavs menighet i Tønsberg. Etter messen samledes prest og menighet i hospitalets hage hvor søstrene hadde dekket et festlig middagsbord. Dr. Thielemann rettet i sin tale en varm takk til pastoren for det arbeid han hadde nedlagt her, og ønsket ham alt godt i den nye stilling i hovedstaden. Ministerant Olav Herheim leste et vakkert avskjedsdikt. Deretter overrakte pastoren en gave fra menigheten med takk for alt hva han hadde vært for oss gjennom 8 år. — Ettermiddagen tilbrakte vi som gjester hos familien Herheim i deres vakre hjem. Om aftenen før vi sa farvel for godt, rettet pastor Sund en hjertelig takk til menigheten for gaven med de gode ønsker og det var hans håp, at den måtte vokse. Minnene fra Tønsberg er minner for hele livet — sa han. Familien Herheim sender vi alle vår aller beste takk for den festlige dag. — Søndag 17. august ble en festdag av de skjeldne for St. Olavs menighet. Den nye prest pastor Josef Heiss ble innsatt i sitt nye embete som sogneprest. Den første katolske sogneprest i Tønsberg siden kirkeomveltningen. Altså en historisk begivenhet. St. Olavs menighet er utskilt fra St. Laurentius sogn i Drammen — og er blitt eget sogn. Hans høyærv. biskop dr. Mangers foretok innsettelsen. Det lille skjønne kapell var fylt til trengsel da den nye prest, ledsaget av minestranter med lys — sammen med biskopen i prosesjon kom til alteret. Søstrene hadde pyntet alteret smakfullt. Etterat salmen «Veni Creator» var sunget, talte biskopen om prestens plikter og ansvar og ba menigheten ta vel imot sin nye sogneprest. Deretter foretok biskopen innsettelsen, og «Store Gud» ble sunget. Sognepresten leste messen og preket over dagens evangelium. Han preken gikk alle til hjertet. Den gripende høytidelighet avsluttedes med fedrelandssalmen: «Gud signe vårt dyre fedreland». — Så samledes man i presteboligen for å hilse på den nye sogneprest. Søstrene serverte kaffe og kaker. Dr. Thielemann ønsket den nye prest hjertelig velkommen på menighetens vegne, og pastoren svarte med løfte om å ofre alle sine krefter for sin nye menighet. — Vi takker hs. høyærv. for de ord han rettet til oss og lover å være trofaste og plikttoppfyllende. — Både moder Alkantara og alle søstrene på St. Olavs kinnikk fortjener en hjertelig takk for alt strevet og det gode hjertelag! Vi takker sangkoret for den skjønne sang i kirken og for herr organist Riedels opplyftende musikk.

C. A.

Et lite kursus i kirkelatin.

XII.

ANNEN DEKLINASJON: FLERTALL.

A. nom. og vok. *Angeli* engler, -ene.

akk. *Angelos*.

gen. *Angelórum*.

dat. og abl. *Angelis*.

Hankjønns adjektiver i flertall bøyes likedan.

- B. 1. Av en del hankjønnsord (2. dekl.) kan dannes tilsvarende hunkjønnsord, som bøyes etter den den 1. dekl. f. eks.
amicus, venn. — *amica*, venninne.
apóstolus, apostel. — *apóstola*, apostel (hunkj.).
deus, gud. — *dea*, gudinne.
filius, sønn. — *filia*, datter.
servus, tjener. — *serva*, tjenerinne.
sponsus, brudgom. — *sponsa*, brud.
Siden dativ og ablativ flertall i den 2. dekl. er den samme som i den 1. dekl., bruker man endelsen — *-abus* i hunkjønns-formen, f. eks.
filius dat. og abl. fler. til *filius*.
filiabus dat. og abl. fler. til *filia*.
2. *Prophéta*, profet, hører til den 1. dekl. selv i hankjønn. Hunkjønnsformen er *prophetissa*.
3. Til navn på menn i *-us* (2. dekl.) svarer ofte navn på kvinner i *-a* (1. dekl.) f. eks. *Angela*, *Francisca*, *Josépha*, *Oláva*, *Paula*.

C. Adjektiver brukes ofte som substantiver, som på norsk, særlig i flertall, f. eks. *sancti* kan bety *hellige* eller *de hellige*.

I ubestemte tilfeller bruker man alltid hankjønn.

- D. *ad* til.
amicus venn.
apóstolus apostel.
chorus kor.
Corinthius korintier.
eléctus, *a* utvalgt.
epístola brev.
gloriósus, *a* herlig.
mórtuus, *a* død.
multus, *a* meget (fl. mange).
paucus, *a* få.
primus, *a* først.
proclamáre å anrope.
óculus øye.
sábaoth hærskere (bøyes ikke).
vocátus, *a* påkalt, innbudt.

E. OPPGAVE.

1. *Regína angelórum*, patriarchárum, propheetárum, apostolórum.
2. *Angeli semper Deum possunt vidére.*
3. *Sancti sunt amici Dei.*
4. *Petrus et Paulus sunt apóstoli Dei.*
5. *Dóminus júdicat vivos et mórtuos.*
6. *Epístola prima beáti Pauli apóstoli ad Corínthios.*
7. *Sancta María Virgo est apóstola apostolórum.*
8. *Vos amici mei estis.*
9. *Deum óculis meis non possum vidére.*
10. *Multi enim sunt vocáti, pauci vere elécti.*
11. *Te ángeli proclamánt: Sanctus, sanctus, sanctus, Dóminus Deus sábaoth.*
12. *Te gloriósus apostolórum chorus laudat.*
13. *O filii et filiae!*
14. *Filiis meis pecúniám do, filiabus rosas.*

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.